

A szépség felfedezése az Igében és az igehirdetésben

**Fekete Károly: *Példázatos szavak – életes példák.*
Budapest, 2008, Kálvin Kiadó, 119 p.**

Értékes ajándékot kaptunk Fekete Károly professzortól, akinek könyve *Példázatos szavak – életes példák* címmel jelent meg. A mű három részre tagolódik. Az első rész *hét jézusi példázat* mélységébe és szépségébe vezet be. A megszokott és ismert szavakról elfújja a port, hogy újra közvetlenül érintsenek meg. Akinek van, adatik, aki többet és szebbet talál, mint remélte, a drága gyöngyöt kereső ember példája szerint, az boldogabbá lesz, és ezért még több időt és erőt szán az önálló kutatásra, és így még több adatik neki.

Egyet kiemelek ízelítőül a hét közül, mely az *örömszerző Istenről* szól (23–28. oldal). Az asszony az elveszett drachmát megtalálja és örül. Öröme olyan határtalan, hogy barátainak összehívja és megvendégeli. Az egyik írásmagyarázó szerint a megtalált egy drachma értékénél sokkal többet kiad kávéra és süteményre. Az öröme minden racionális számításra túlmegy. Jézus ezzel szemlélteti Isten gazdagságában túláradó örömét, mely az elveszett emberi élet számára kifejezhetetlen értékét mutatja meg. Ezt olvassuk: „Néhány példázatnál az a benyomása az embernek, hogy Isten egy olyan amerikai, aki szereti a nagy számokat, szeret túlozni. Más példázatoknál meg úgy tűnik, mintha Isten magyar lenne, mert szereti az ünnepeket, az ünnepi örömet.” Hogy ebben a humoros állításban mennyi az igazság (az előző mondatokat ugyanis a szerző E. Stauffertől idézi), azt éppen a Lk 15 refrénje bizonyítja, mely háromszor is hívja a mindenkori olvasót: „Örüljetelem!” (24. oldal) Ha az üzenetet továbbgondoljuk, eszünkbe juthat Gollwitzer megállapítása: „Isten öröme a bűnös ember”. Ünnepegni akar vele, azaz felejthetlenné teszi a találkozást, és ennek további folytatását ígéri. Ezt fejezi ki Athanasius mondása is: „A feltámadott Krisztus az életet vég nélküli ünneppé teszi.” Istennek sokba került ez az ünnep, hiszen megszületett Fiának nem kedvezett, és értünk odaadta, hogy vele és benne mindent nekünk adjon. Az öröm tehát Isten tervében nem múltó pillanat, hiszen ahogyan Rienecker

fogalmazta: „Legszebb napjaink még előttünk vannak.” Ahogyan az Írás kifejezi: „Mert amiket szem nem látott, fül nem hallott, embernek szíve soha meg nem sejtett, azokat készítette Isten az őt szeretőknek” (1Kor 2,9).

A szerző helyesen találta meg az örömszerző Istenről szóló üzenetet, melyben az Újszövetség alaphangja szólal meg. Ebből a gondolatból indulva megállapítja: „Örömforrás, hogy az Isten szeretete közösségteremtő szeretet. Az ég és föld nagy pillanata az, amikor Isten megtalál valakit. A megtalálás öröme másokat is hív, beleölel.” (26. oldal) Vagyis ez azt jelenti, hogyha Isten minket örömebe hív, akkor mi is hívjunk be másokat örömünkbe. A kört ne szűkítsük, hanem tágítsuk. Az „Örüljetelem!” isteni kiáltás továbbzeng a megtalált ember szívéből kicsorduló kiáltással: „Örüljetelem!” Ha a Bibliából csak ezt az egy példázatot élnénk meg abban a tágasságban és mélységben, ahogyan a szerző ezt kibontja számunkra, megváltozna körülöttünk a világ és az egyház is. Amennyire megéljük az evangéliumot, annyira lesz az egyház örömhordozó és boldogságot nyújtó közösség, azaz társadalmat építő és hasznos ajándéka Istennek.

A második rész „Életes példák” címmel ismét hét olyan történetet mutat be, amelyek során a személyek valamit kiábrázolnak a Jézussal való kapcsolatuk révén, és így a történet bennünk és velünk folytatódik. Ismét egyet emelek ki, melynek címe: „*A kiábrándulástól a visszatalálásig*”. Ez a fejezet az emmausi útról szóló történetet eleveníti fel. A szerző hivatkozik a híres Rembrandt-képre, mely hatalmas művésztvízió, és amely a hit és a felismerés titkát szemlélteti. A szerző bemutatja: a történet Jézus feltámadásának olyan összefüggéseibe vezet el, mely csak a Lélek által nyílik meg. A tanítványok nem látják Jézust, bár szemük előtt van. A feltámadott Jézus nagy titok marad, és saját titkát csak Ő maga értelmezheti. A hitnek fejedelmére így tekinthetünk (Zsid 12,1), mint aki beljebb vezet bennünket annál, ahová magunk eljuthatunk. Jézus pusztá látásával a titka nem nyílik meg. Ez nem csak feltámadásának, hanem egész keresztyén létünknek a megfejthetetlen talánya, ugyanakkor a hit csodája. A szerző az emmausi történeten keresztül azt is megmutatja, hogy a reményvesztettség állapotából az ember számára egyedül nincsen kiút, mint ahogyan az értékvesztettség (anómia) mai állapotából sem. Sem vallásos szavak, sem szép emberi gondolatok nem törnek át a lélek homályát. A sötétség és a világosság között ugyanis ott van a homály, az a mezsgye, ameddig az ember önerejéből is képes eljutni. A szerző ezt írja: „Nem állunk messze ezektől a tanítványoktól, hiszen sokszor lejátszódik ez az emmausi út az életünkben. Lelkesült ünnepek utáni távolodás templomtól, gyülekezettől, igehallgatástól és igeolvasástól, távolodás Krisztustól. Még hangzanak az istenes szavak, de átütő erő nélkül, még tanítványok vagyunk, de már távolodóban” (101. oldal). Majd ezt írja: „Eldugott, elfojtott hitek, sűgva bevallott vallásosság, titkos

remények, olykor-olykor a viták hevében szimpatizáló vélemények – ilyesmi volt a mi emmausi menetelésünk” (102. oldal). Jézus ott van, de nem látjuk. A fény nem ragyog át lényén, igéjén. S marad az életünk fel nem oldott, meg nem oldott kétségekkel teli kaotikus világa. Nem vagyunk hitetlenek, de hívők sem. Felemásak, ahogyan Reményik Sándor *Vagy–vagy* című versében megfogalmazza a megrendítő igazságot: „Csak ne lenne minden úgy összezavarodva! A tények világosak, de az emlékek és találgatások közepette, mint sűrű erdőben, nem tudunk tájékozódni” (103. oldal).

A szerző ragyogóan mutatja be, hogy az Írások miként nyílnak meg: Jézus maga lesz az Írások értelmezője, mint aki új értelmet ad mindannak, ami meg van írva, mert Benne már beteljesedtek, és kiderül, hogy a beteljesedés nagyobb, mint az ígértet. Így lesz a feltámadott Jézusban az Írás élő valóság.

A történet szépsége az – és éppen erre akar a szerző rávilágítani –, ahogyan Jézus a hittől a megértésig elvezet. A kettő között hidat épít. A tanítványok ugyanis ott akadtak el, hogy bár Jézus háromszor is megmondta: az Ember Fiának szenvedni kell, de – miként az evangélisták is megjegyzik – a tanítványok ezt nem értették. A meg nem értésből lett tagadás és menekülés. A hithez kapcsolódó megértés a mi számunkra is a legnagyobb ajándék. Talán nem túlzás, ha azt mondjuk, az egész könyv megírásának ez az olykor kimondott, olykor ki nem mondott célja. Nem csak a hit tüzeit lobbantja fel bennünk, hanem a hittől a megértésig elvezető utat mutatja meg, mint a keresztyén élet igazi szépségét. Az öntudatos keresztyén élet e nélkül nem képzelhető el, és ma épp arra van szükség, hogy meg tudjuk mondani: miért vagyok keresztyén, miért vagyok református. A szerző ezt írja: „Pedig az ember életének legdöntőbb része éppen a megértés, a dolgok helyes felfogása. Sem isteníteni, sem megvetni nem kell az értelmet, hanem használni kell, amire kaptuk, a megértésre, a felfogásra. Ahogyan Hölderlin mondja: »mert nem valamivé lenni, de okulni vagyok itt. Ezért születünk, ez a földi élet legnagyobb ajándéka, hogy okuljunk!«” (106. oldal). Pál is ezt írja: „hogy szívük felbátorodjék, összeforrva szeretetben, és eljussanak a teljes bizonyosságra vezető ismeret egész gazdagságára: Isten titkának, Krisztusnak az ismeretére.” (Kol 2,2).

De az emmausi történet befejezését sem hagyhatjuk el. A kenyértörés azért elmaradhatatlan, mert „a szó és a kenyér minden idők hívőjének táplálója” (104. oldal). Ha Jézus él, akkor az Írás és az általa szerzett úrvacsora beteljesedik. „Ez az én testem” – immár nem csupán a kenyérré, vagy az Ő meghalt testére vonatkozik, hanem élő testére, azaz önmagára, és Benne nyer értelmet. A feltámadott Úr most testével, azaz személyével, jelenlétével valóban táplál, és így mély értelmet kap a húsvét előtti események, igék, cselekmények egész sora. A feltámadott Jézus nélkül ezek csak jelzések és utalások, ám így egy megtörtént csodához vezetnek. A feltámadott Jézus mindent egybekapcsol: az Írásokat, az úrvacsora szereztetési szavait és a jelképes cselekedeteket.

A test (szóma) most egy isteni, új teremtés valóságaként fénylik és tündököl, és ami eddig volt, az csak olyan, mint az árnyék, mely előre mutatott, rá az Úrra (Kol 2,17).

Ez egyúttal azt is jelenti, hogy mind az igehirdetés, mind az úrvacsora ott hat, ahol maga a feltámadott Úr van jelen. Így történhet meg, hogy valóban Jézus magyarázza az Írásokat és Ő teljesíti be az úrvacsorát. Ezért van az epiklézisnek* igen nagy jelentősége.

A harmadik rész címe: *„Életszentség a megszentelő Lélek erőterében”*. Az itt olvasható rövid tanulmányok ünnepeink üzenetét dolgozzák fel karácsonytól a Szentháromság vasárnapjáig. Ezek közül is kiemelek egyet: ez a *„Bátorító mennybemenetel”* (144–149. oldal). Elhanyagolt és tartalmát veszített ünnep lett sajnos a mennybemenetel ünnepe, pedig az üdvösség elnyerése szempontjából középpontban a helye. A történeti Jézus a mennyei Krisztus valóságába lép át, hogy a Lelket elküldje, s kibontakozzon a keresztyén hit és a keresztyén lét. Ezt írja a szerző: „Jézus Krisztus küldetésének ez a csúcspontja, de a tanítványok számára ez a kifosztottság ünnepe, olyan nyereség, amely egyben fájdalmas veszteség is. Jézus lábnyomában és mégis új úton. Együtt, de egyedül, mert nélküle. Idegenségérzet a világban, pedig az egeken áthatoló Krisztus trónfoglalásával most valósult meg először a mennyei és a földi „kettős állampolgárság” kategóriája, amely minden hívő lehetőségévé lett a Krisztusban” (145. oldal). Majd így folytatja: „Ragaszkodhatunk az egeken áthatoló Krisztushoz, mert Krisztus áttörte az embert és Istent elválasztó minőségi távolságot. Jézus ragaszkodása akkora volt hozzánk, hogy áthatolása kétszer is megtörtént: idedefelé is, ahogyan az adventi ige mondja: 'Isten meghajlította egeit', most meg a mennybemenetel himnusza vallja: Krisztus visszafele is áthatolt az egeken” (146. oldal). A mennybemenetel tehát azt jelenti: hirdetjük a földi, történeti Jézust, mert ennek ereje az, hogy Ő a mennyben van, így bár az ég és föld elmúlnak, de beszédei semmiképpen el nem múlnak. S hirdetjük a mennyei Krisztust, mert Ő a mienk, hiszen földi és emberi volt, és ma is szenvedésünket viseli. A mennybement Krisztus összeköti életünket és világunkat a maga életével és világával. Ezért törődhetünk mi az „odafennvalókkal” (Kol 3,1–4), Ő pedig törődik a földiekkel.

Összefoglalva: a kötet méltán kapta meg egyházunktól az „Év Könyve” címet. Ha szépséget keresünk az Igében és az igehirdetésben, ennek tárházát találjuk itt. „Tolle, lege!” Vedd és olvasd!

* Epiklézis (görög): lehívás. A liturgiában olyan imádságra értjük, melyben a Szentlelket hívjuk le az áldozati adományokra és az áldozatban részesülőkre. (szerk.)

